

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Me'or ha-golah

Lehmann, Marcus Lehmann, Marcus

Ṽilna, 650 [1889 oder 1890]

תומ טפשמ .אי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9244

משפט מות

ויהי כאשר עברו שלשת ימים אחרי אשר נקרו ויאתו כל הדברים אשר ספרנו לפניכם קוראים יקרים, לקח רבי גרשם בשבי וישימוהו בבית הסדר, ועוד בעצם היום ההוא הצג בשער המשפט ויתן בפלילים. הסרים יאהאן ישב ראשונה בבית המשפט וכל יתר השופטים ושרי המלכות היו כלי חפץ בידו, ולכל אשר חפץ הטה את לבבם, ויתנו גם הם לפעלו צדק. "שמע נא גרשם" אמר יאהאן אליו "הן השיאו עליך עון אשמה כי נצלת את אוצר הקיסר, ושלשה וחצי ככר מהכסף הרב המתקן על ירך למבנה הכסא גנבת גם ירשת, ומאנת להגיד איך לשקול את הכסא לבל תודע תרמיתך בקהל רב, ועוד הוספת הטא על פשע כי נועזת לכזב בפני הקיסר ואמרת: אשר נעלם ממך עצה ותושיה איך יוכל הכסא להשקל, הן כבר נתת תודה כי הרשעת, והרבר הזה לברו רב לו להייב אותך במשפט".

"ומי נתן לך הצדקה לשפוט עלי כי ידעתי איך ובמה לשקול את הכסא?"

"יען כי עשינו כאשר דברת, ולפי עצתך שקלנו אותו. אנחנו שלחנו אניה גדולה על פני המים, ורשמנו את המקום בקיר האניה מתוצה לה אשר אליו הגיעו המים; אחרי כן העמסנו את הכסא על האניה ותוסף לטבוע בתוך המים, וגם הפעם רשמנו את המקום אשר המים הגיעו אליו, ואחרי אשר הסרנו את הכסא מעל האניה, מלאנו אותה באבנים עד אשר צללה כעופרת במים עד המקום אשר רשמנו בהיות הכסא עליה, ואחרי כן שקלנו את האבנים ההן ומצאנו ראינו כי משקלן — אשר הוא גם משקל הכסא — החסיר שלשה

וחצי כבר ממשקל הכסף הנתן על ידך למלאכת הכסף. —
ועתה הגד נא האם נטינו מדבריך ימין ושמאל מכל אשר
הודעת וגלית לאשת חיקך?

רבי גרשם התפלץ מאד ופניו כמת חָרו ויתנודד ויַפֵּר
ממקומו, ויאמר אל לבו: מעלישטא איפוא! אהה מעלישטא
אהובתי גלתה סודי ותסגר חיתי בכף משנאי! וכרגע עזבוהו
כל כחותיו, ברכיו כשלו, שניו השתקשקו בפיו ודאבה
נוראה מלאה את כל חדרי לבו, ויאבה לדבר דָּבַר ולהצדיק
את נפשו, אך קול מליו נחבאו מעצר רעה ויגון, ורק
אנחות לב ונאקות דוממות פרצו מבין פתחי פיהו כפרץ מים
רבים מאין הפוגות.

"הנך מחריש" אמר יאהאן אליו, התתן תודה איפוא
כי אשמת?"

כל הערים אשר שמעו דברי יאהאן ואשר הביטו על
פני רבי גרשם הזועפים, כמעט נפשם יצאה מבהלה ומפחד, כי
נכמרו נחומיהם עליו בידעם כי צדיק הוא בכל דרכיו וישר בכל
מעשיו, אך אין לאל ידם להצילו מרעתו.

"לא" ענה רבי גרשם אחרי שב רוחו אליו "לא! חף
אנכי מפשע, אך בטרם אקח עמי דברים להצדיק את נפשי
ולרחוץ בנקיון כפי אשאלה מסך אדון ושר כי תגיד לי קשט
אמרי אמת איך חרשתם בעגלתי — זו אשתי — כי גלתה לכם סודי?"
פתאם נגש מיכאל הפאפלאגאני אל רבי גרשם וילחש
לו באזניו ויאמר: אני אנלה לך סוד כמוס, שמעוהו ודע לך
כי אשתך אשתי, אני ידעתיה בטרם לקחת אותה לך לאשה,
וזה ארבעה עשר יום אשר כרתי ברית אתה, ותתן לי את
דודיה אשר נשבעה לי באהבתה!

שקר תדבר ענה רבי גרשם בתרדה.

מיכאל פער פיו בשחוק ויאמר: ואיה איפוא טבעת הקיסר

אשר

(טאוה'נ)

אשר תפלטך ממות? הגד נא אם ידעת, ואני אוציא את
 התעלומה האיומה הזאת לאור: את השבעת הזאת לקחה אשתך
 ותשימה בצלחתה עת הסירות אותה מעל אצבעותיך לרחוץ
 כפיד, האח! מעליטטא היפה נתנה אותה לי למוכרת אהבתה
 ולערבון בעד אמונת לבבה ותמתה אלי! ובצחוק רצח צעד
 מיכאל אחורנית, רבי גרשם הביט אחריו בשממון ובתמהון
 לבב, וכרגע נפשו עליו התעטפה ויפול מלא קומתו ארצה.
 וימהרו להוות עליו מים קרים, ורוחו שב אליו מעט
 מעט. עיני הסרים יאהאן מפיקות שוד ורצח, ובפנים צוהלים
 מפיצים שחוק אכזרי הוסיף לשאול:

התתן תודה איפוא כי אשמת?

נקי אנכי מעון ענה רבי גרשם בקול דממה דקה אשר
 כאוב מארץ נשמע, ובכפי לא דבק מאום; עוד בטרם קרבתי
 אל המלאכה מראש הגדתי להקיסר כי לא אוכל לשים עין
 על הפועלים הרבים ולשמרם לבל ישימו מעט מן הכסף
 בכליהם; וגם צרוף הכסף הגה סיגים הרבה מפנו והם
 הקלו את משקלו.

אם כדבריד כן הוא השיב יאהאן מדוע לא מאנת
 להודיע להקיסר איך יוכל הכסא להשקל?
 יען יגורתי מפני האף והחמה, ההולכים וסוערים
 בלבות אויבי נפשי כים נגרש והשקט בל יוכלו.
 לשונך תצמיד הבלים ודברי מרמה! רב לך להג הרבה,
 חטאתך הרבה היא תענה כחשך בפניך, ופשעך גלוי ונראה
 לעינים כשמש בצהרים, הבוגד הזה — אמר לעיני השופטים
 הסרים למשמעתו — יתלה על העין.
 צדקת מאד, צדקת קרא השופט השני, גם דעתי
 נשתוה כדעתך אדוני.

דבריד ישרים ונכוחים מאד" קראו כל יתר השופטים

אחד אחד .

ובכן אחרץ המשפט אמר יאהאן גרשם בן יהודא הצרפתי יפרת מארץ החיים ועל העץ יתלה , נבלתו לא תורד מן העץ עד אשר יאכל העוף את בשרו מעליו , ואז יסחבו את גויתו ויקברוה קבורת חמור באדמה טמאה . —
ועתה הוציאו את השבוי מן הבית ! . כרגע אסרו את רבי גרשם בכבלי ברזל , ורגליו לנחשתים הגשו , ניושב אל חצר המטרה .

באשר הציע הסרים יאהאן את משפט המות לפני הקיסר לבעבור יאשרהו ויקימהו , שנה הקיסר את דבר המשפט : כי רבי גרשם לא ימות מות נבל ופושע ולא יתלה על העץ , רק יומת כחוטא נגד חקי הממשלה . בזה אמר הקיסר בלבו , יקל לי להטות חסדי אליו ולכפר על פשעו אם יחיש רבי גרשם מפלט לי , ויראה לעיני את הטבעת אשר נתתי לו . ובגלל הדבר הזה לא מהר הקיסר גם לחתום שמו על כתב הדת , רק גזר אמר כי עוד ימים אחדים ימשכו מרם יחרץ משפטו .

לשוא קוה הקיסר ויחכה כי יביאו לפניו את הטבעת להזכיר חסדו לרבי גרשם , כי תוחלתו נכזבה , ויתמה מאד על הדבר הזה , ויודיע את פליאתו זאת לשריו ויועציו , אשר לבם היה שלם עם רבי גרשם .

מה זה נוראות תתפלא אדוני המלך ? אמר יאהאן אליו , בלי תפונה מכר היהודי את הטבעת היקרה הזאת בעד בצע כסף . שוש תשיש נפשך אדוני המלך ותעלוזנה כליותיך ! כי מה נקל היה להיהודי לבנות עוד כסא אחד בעד קיסר אשכנז או בעד מושלי יתר העמים שונאיך בנפש , ובמה ידע איפוא כי רק לך הגדולה והתפארת בהיות לך כסא

נפלא

(טאוה"ג)

נפלא כזה? ואך במות היהודי גרש תגרש את זפתד הזה
 מלבך כי אתו תמות חכמתו וערמתו גם יחד.
 כן דברת ענה הקיסר גם לבי ינבא לי כדברים האלה,
 ועל כן מות ימות גרשם! ובדברו חתם בידו את כתב־הדת
 כי משפט מות לרבי גרשם, ואין להשיב עוד.

יב.

בית האסורים

ויהי רבי גרשם כלוא בבית האסורים, פחד ויגון מלאו
 את כל חררי לבבו, דאגה ועצב שררו בבתי נפשו.
 "אהה ה' אלקים" דבר רבי גרשם במר רוחו "צדיק אתה
 על כל הבא עלי ואני הרשעתי, כי גליתני את סודי לאחר!
 אהה איך נסכלתי עשו ונבערתני לתת אמן לדברי האשה
 המבישה והארורה הזאת, אשר כרוב יפיה כן רבה רשעת
 וזונה, וכחמדת יפעתה כן גדלה רעת לבה ונפשה! אותך
 דבורה בויתני על אשר חשדת את הארורה הזאת, ומה נכונים
 וצדיקים דברתי! ומה פשעי וחטאתי כי נחרץ עלי משפט
 מות? אהה ידעתי גם ידעתי! הכסא אשר בניתי בעד הקיסר
 ברדפי רק אחר כבוד ותהלה, ואשר בגללו בליתני ימים רבים
 ולא שמתי אל לבי להגות בתורת אלהים חיים — הדבר הזה
 הצעידני לבאר שחת, ולא אוכל מלט נפשי, אהה גדול עוני
 מנשוא! תורת אל חי עזבתי ושכחתי, ואבנה כסא כבוד
 בעד הקיסר העריץ הזה, אשר רק למלך צדיק מושל ביראת
 אלקים יאתה לשבת עליו, ועתה יבוסו אותי ברגל גאווה,
 ידי אסורות בכבלי ברזל ועוד מעט ואני אמות מות נבל
 ופושע במקום רואים! אהה ה' אלהי, הן רבות פעמים
 שמעת

(מאוה"ג)